

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาของปัญหาและปัญหา

ศาสนาอิสลามกำหนดให้ผู้ที่นับถือต้องปฏิบัติตามหลักคำสอนของอัลกุรอานและอัลซุนนะฮฺอย่างเคร่งครัด อิสลามได้ส่งเสริมและกระตุ้นเตือนให้มนุษย์ได้รับศึกษาโดยบอกถึงความสำคัญและความจำเป็น อิสลามกับการศึกษานั้นเป็นสิ่งที่ควบคู่กันแยกออกจากกันไม่ได้ เพราะเป็นสัจธรรมของศาสตร์แห่งการดำเนินชีวิต และศาสน์แรกที่ถูกประทานลงมายังท่านนบีมุฮัมมัด ﷺ เพื่อสร้างความตระหนักในเรื่องของการศึกษา การอ่าน การเขียน เพราะการศึกษานั้นเป็นกุญแจสำคัญที่จะนำไปสู่การพัฒนาตนเอง สังคม และประเทศชาติ ดังที่อัลลอฮ์ ﷻ ได้ประทานห้าอายะฮ์แรกที่กลายเป็นบรรทัดฐานการศึกษาของสังคมมุสลิมจนถึงปัจจุบัน ดังที่อายะฮ์ที่อัลลอฮ์ ﷻ ได้ตรัสไว้ว่า

أَقْرَأْ بِأَسْمِ رَبِّكَ الَّذِي خَلَقَ ① خَلَقَ الْإِنْسَانَ مِنْ عَلَقٍ ② أَلَمْ يَكُنْ الْأَكْرَمُ ③
الَّذِي عَلَّمَ بِالْقَلَمِ ④ عَلَّمَ الْإِنْسَانَ مَا لَمْ يَعْلَم ⑤

(العلق : 1-5)

ความว่า : “จงอ่านด้วยพระนามแห่งพระเจ้าของเจ้าผู้ทรงบังเกิดทรงบังเกิด มนุษย์จากก้อนเลือด จงอ่านเถิดและพระเจ้าของเจ้านั้นผู้ทรงใจบุญยิ่ง ผู้ทรงสอนการใช้ปากกา ผู้ทรงสอนมนุษย์ใน สิ่งที่เขาไม่รู้ ”

(อัลอะลัก : 1-5)

และท่านนบีมุฮัมมัด ﷺ ได้กล่าวในประเด็นการศึกษาเช่นเดียวกัน

((طَلَبُ الْعِلْمِ فَرِيضَةٌ عَلَى كُلِّ مُسْلِمٍ))

(أخرجه ابن ماجه : 224)

ความว่า “การศึกษาเป็นสิ่งที่จำเป็น(ฟัรฎู)สำหรับมุสลิมทุกคน”

(บันทึกหะดีษโดยอิบนุมญะ : 244)

อิสลามได้ให้ความสำคัญต่อการศึกษามากถึงกับระบุว่าการศึกษาเป็นสิ่งที่มีความจำเป็นสำหรับทุกคนทั้งผู้ชายและผู้หญิงต้องให้ความสำคัญแล้วก็ตามเป็นหน้าที่ของมุสลิมทุกคนที่ต้องแสวงหาความรู้

การศึกษาเป็นเครื่องมือในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ให้มีความรู้ความสามารถ และถือเป็นการพัฒนาประเทศให้มั่นคงและยั่งยืนซึ่งเป็นภารกิจหลักที่สำคัญยิ่งของรัฐบาลในทุกประเทศสำหรับประเทศไทย รัฐบาลได้ให้ความสำคัญเกี่ยวกับการพัฒนาคุณภาพการศึกษา ซึ่งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 ได้บัญญัติเกี่ยวกับนโยบายด้านการศึกษา

ในมาตรา 80(3) ไว้ว่า พัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการจัดการศึกษาในทุกระดับและทุกรูปแบบให้สอดคล้องกับความเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคม (รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย.2550 : 23)

ยุทธศาสตร์การพัฒนา ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 4 การส่งเสริมการศึกษา ศาสนาและภาษา

เป้าหมาย ประชาชนได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพอย่างทั่วถึง เป็นคนดี มีคุณธรรม ด้วยการปฏิบัติตามหลักศาสนา มีศักยภาพด้านภาษาอย่างหลากหลาย มีความภาคภูมิใจในอัตลักษณ์ และวัฒนธรรม

วัตถุประสงค์

1) เพื่อเสริมสร้างคุณภาพประชาชนด้วยการศึกษา ศาสนา และศิลปวัฒนธรรมที่สอดคล้องกับวิถีชีวิต

2) เพื่อพัฒนาศักยภาพประชาชนอย่างหลากหลาย ทั้งภาษาไทย ภาษาอาหรับ ภาษามลายู

กลยุทธ์

1) พัฒนาหลักสูตรการศึกษา รวมถึงพัฒนาบุคลากร พัฒนาสื่อและเทคโนโลยี

2) ส่งเสริมการเรียนรู้และกิจกรรมทางศาสนาอิสลามเพื่อนำไปปฏิบัติในชีวิตประจำวัน ส่งเสริมการเรียนรู้สันติศึกษา และสร้างสันติสุขในพื้นที่

3) พัฒนาศักยภาพการใช้ภาษาไทย ภาษามลายู ภาษาอาหรับ(ศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้ (ศอ.บต.), 2559 : ระบบออนไลน์)

คุณภาพของคนส่วนหนึ่งมาจากการได้รับศึกษา และการศึกษาเป็นกระบวนการสำคัญในการพัฒนาคนให้มีคุณภาพ เมื่อคนมีการศึกษาแล้วย่อมส่งผลให้สังคม และประเทศมีความเจริญก้าวหน้า การจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาคนให้มีคุณภาพ จึงเป็นเรื่องที่จำเป็นอย่างยิ่ง เพราะการศึกษาเปรียบเสมือนดวงประทีปส่องนำชีวิตเป็นประตูของความสำเร็จและเป็นกุญแจแห่งอารยธรรม (อิบรอฮีม ฌร่งค์รักษาเขต, 2551)

เนื่องจากประชาชนในจังหวัดชายแดนภาคใต้ส่วนใหญ่นับถือศาสนาอิสลาม ประชาชน จึงมีวิถีชีวิตที่เน้นการเรียนเรื่องศาสนามากกว่าการเรียนวิชาสามัญ แม้จะมีโรงเรียนรัฐบาลในพื้นที่จำนวนมาก แต่ผู้ปกครองนิยมส่งบุตรหลานเข้าเรียนในสถาบันศึกษาเอกชนหรือโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามมากกว่า โดยโรงเรียนดังกล่าวจะสอนควบคู่วิชาสามัญถึงชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ซึ่งสำนักผู้ตรวจราชการประจำเขตตรวจราชการที่ 12 สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการรายงานว่ามีจำนวนนักเรียนเข้าเรียนในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามมากกว่าโรงเรียนของรัฐในสัดส่วนประมาณ 70:30 จากลักษณะสังคมมุสลิมดังกล่าวการจัดการศึกษาในเขตพัฒนาพิเศษเฉพาะกิจจังหวัดชายแดนภาคใต้จึงมีรูปแบบที่หลากหลาย ได้แก่ โรงเรียนของรัฐ โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม มาตรา15 (1) และมาตรา 15 (2) สถาบันศึกษาเอกชน ศูนย์ศึกษาศาสนาอิสลามประจำมัสยิด(ตาดิกา)(ซูมัยยะห์ สาและ, 2551:12 อ้างถึงในสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน 2546 :1)

ในรูปแบบการจัดการศึกษาที่หลากหลายดังกล่าว ยังคงมีความซ้ำซ้อน ขาดประสิทธิภาพมีการออกกลางคัน ขาดความยืดหยุ่น ขาดความเชื่อมโยง และไม่สามารถเทียบโอนระหว่างกันได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการจัดหลักสูตรอิสลามศึกษา ซึ่งทำให้ผู้เรียนต้องเรียนซ้ำเสียเวลา การจัดการศึกษาในโรงเรียนของรัฐไม่สอดคล้องกับวิถีชีวิตและความต้องการของประชาชน ทำให้โรงเรียนของรัฐมีจำนวนนักเรียนเข้าเรียนลดปริมาณลง และไม่เป็นที่นิยมของประชาชนในท้องถิ่น และยังส่งผลให้เด็กไทยพุทธและมุสลิมบางส่วนไม่ได้เรียนรู้ร่วมกัน(มุฮัมมัดนาเซ สามะ 2555 :2)

การจัดการศึกษาอย่างหลากหลายดังกล่าว จัดการเรียนการสอนอิสลามศึกษา สัปดาห์ละ 2 ชั่วโมง ซึ่งยังไม่สนองความต้องการของท้องถิ่น ที่ต้องการให้บุตรหลานเรียนรู้วิชาสามัญควบคู่กับวิชาศาสนาที่เข้มข้นเนื่องจากมีระยะเวลาที่ใช้สอนน้อยเกินไปและไม่สามารถเทียบโอนวิชาอิสลามศึกษากับโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามได้ จึงไม่นิยมส่งบุตรหลานศึกษาในโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยเฉพาะในระดับมัธยมศึกษา จึงเป็นสาเหตุทำให้นักเรียนในสังกัดมีจำนวนลดลงทุกปี รัฐบาลจึงได้จัดสรรงบประมาณสำหรับดำเนินงานตามโครงการพัฒนาการเรียนการสอนอิสลามศึกษาระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษา โดยเปิดสอนหลักสูตรอิสลามศึกษาแบบเข้มในโรงเรียนของรัฐใช้เวลาเรียน 8-10 ชั่วโมงต่อสัปดาห์ /ห้องเรียน ตั้งแต่ปี 2549 เป็นต้นมา และเมื่อจบหลักสูตรนักเรียนจะได้รับวุฒิศาสนาเพื่อเป็นประโยชน์ในการเรียนต่อด้านศาสนาที่สูงขึ้นต่อไป และเพื่อให้การจัดการจัดการเรียนการสอนอิสลามศึกษามีคุณภาพ ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา 5 จังหวัดชายแดนภาคใต้(มุฮัมมัดซาคี มะเราะหะหมะ , 2554 : ระบบออนไลน์)

การจัดการศึกษาตามหลักสูตรอิสลามศึกษาที่ควบคู่กับหลักสูตรสามัญต้องอาศัยการบริหารงานที่มีคุณภาพมากกว่าโรงเรียนทั่วไปที่ไม่ได้เปิดทำการสอนสองหลักสูตรทั้งนี้เพื่อผู้เรียนจะได้รับประโยชน์อันสูงสุด ซึ่งการบริหารการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 ได้บัญญัติไว้ในมาตราที่ 39 ว่า ให้กระทรวงกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษาทั้งด้านวิชาการ งบประมาณ การบริหารงานบุคคล และการบริหารงานทั่วไปซึ่งการบริหารงานทั้ง 4 ด้านดังกล่าว งานวิชาการถือเป็นงานหลักและยังเป็นหัวใจสำคัญของสถานศึกษาทำให้ผู้เรียนมีคุณภาพ จากงานวิจัยในอดีต เรื่อง สภาพและปัญหาการจัดการเรียนการสอนอิสลามศึกษาในโรงเรียนของรัฐที่เปิดสอนสองหลักสูตร จังหวัดยะลา ใน 4 ด้าน คือ ด้านการวางแผน ด้านการดำเนินการ ด้านสื่อการเรียน และด้านการวัดผลประเมินผล พบว่ายังมีสภาพปัญหาต่างๆ อีกหลายประการ ซึ่งพอสรุปได้ดังนี้

1. ด้านการวางแผน ครูสอนอิสลามศึกษา ขาดความรู้เกี่ยวกับหลักสูตร หลักสูตรไม่ชัดเจน ไม่แน่นอนยังไม่เป็นที่ยอมรับจึงยากต่อการวางแผนการจัดการเรียนการสอน
2. ด้านการดำเนินการ ครูสอนอิสลามศึกษา ขาดเทคนิคจิตวิทยาและประสบการณ์การสอนที่สามารถดึงดูดทำให้นักเรียนอยากเรียนรู้
3. ด้านสื่อการเรียน การสอนงบประมาณมีไม่เพียงพอในการที่จะผลิตสื่อให้มีความหลากหลายและทันสมัย
4. ด้านการวัดผลประเมินผล ครูสอนอิสลามศึกษา ยังขาดความรู้ในเรื่องการวัดผลและประเมินผล

จากรายงานดังกล่าว ได้มาจากข้อมูลเชิงคุณภาพการสัมภาษณ์ผู้บริหารในโรงเรียนของรัฐที่เปิดสอนสองหลักสูตร จังหวัดยะลา ใช้เลือกแบบเจาะจงจำนวน 10 คน ซึ่งจะใช้แบบสัมภาษณ์ในการเก็บข้อมูล แสดงให้เห็นว่าการดำเนินการจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรอิสลามศึกษา ยังประสบปัญหาในหลายๆ ด้าน จำเป็นต้องให้ความสำคัญเป็นพิเศษ และหาแนวทางเพื่อที่จะพัฒนาการจัดการเรียนการสอนอิสลามศึกษาเป็นไปอย่างต่อเนื่องต่อไป (นายมุฮัมมัดนาเฮสสามะ, 2551)

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยสำนักพัฒนาการศึกษาเขตพัฒนาพิเศษเฉพาะกิจจังหวัดชายแดนภาคใต้ ได้เล็งเห็นถึงความสำคัญของการพัฒนาการศึกษาขั้นพื้นฐานในเขตพัฒนาพิเศษเฉพาะกิจจังหวัดชายแดนภาคใต้ ที่ประกอบไปด้วยจังหวัดยะลา ปัตตานี นราธิวาส สตูล และอำเภอจังหวัดสงขลา (จะนะ นาทวี สะบ้าย้อย และเทพา) ซึ่งมีสภาพที่แตกต่างจากพื้นที่อื่น กล่าวคือมีวิถีชีวิต ภาษา และวัฒนธรรมที่เป็นเอกลักษณ์ของตนเอง มีการจัดการศึกษาที่หลากหลาย ทั้งโรงเรียนรัฐบาล โรงเรียนเอกชนทั่วไป โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามควบคู่วิชาสามัญศึกษา สถาบันศึกษาปอเนาะ ศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา) ขณะเดียวกันก็มีสภาพปัญหาที่แตกต่างจากพื้นที่อื่น อันเนื่องมาจากความแตกต่างด้านเชื้อชาติ ศาสนา ภาษา ปัญหาความยากจน ปัญหาความไม่สงบในพื้นที่ ทำให้ส่งผลกระทบต่อการจัดการศึกษาอย่างมาก (สำนักพัฒนาการศึกษาเขตพัฒนาพิเศษเฉพาะกิจจังหวัดชายแดนภาคใต้, 2552 : คำนำ)

ปีพุทธศักราช 2549 กระทรวงศึกษาธิการได้จัดทำแผนพัฒนาการศึกษาจังหวัดชายแดนภาคใต้ ให้สอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่นในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ซึ่งมีลักษณะเฉพาะ และจำเป็นต้องให้ความสำคัญกับการบูรณาการ การศึกษาให้สอดคล้องกับวิถีชีวิต อัตลักษณ์ ความหลากหลายของวัฒนธรรม และความต้องการของท้องถิ่น โดยเชื่อมโยงกับหลักศาสนา จึงได้นำมาเป็นฐานหลักในการกำหนดนโยบาย ยุทธศาสตร์และมาตรการในการพัฒนาการศึกษาในจังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยมีแนวทางการดำเนินงานที่มุ่งพัฒนาสถานศึกษาของรัฐให้มีมาตรฐานคุณภาพสูงและเพียงพอต่อการสร้างแรงจูงใจให้ผู้เรียนนิยมเข้ามาเรียนมากขึ้น เน้นการจัดการเรียนการสอนที่ส่งเสริมศักยภาพและความต้องการของผู้เรียนเป็นรายบุคคล ให้มีการเรียนรู้ วิชาศาสนา วิชาชีพและวิชาสามัญอย่างสมดุลซึ่งนโยบายดังกล่าวมีเป้าหมายเพื่อพัฒนาการศึกษาในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ให้สอดคล้องกับสภาพเศรษฐกิจ สังคม และความต้องการของผู้เรียน ประชาชน และให้การศึกษามีบทบาทในการเสริมสร้างสันติสุขในจังหวัดชายแดนภาคใต้ ตลอดจนกำหนดมาตรการการดำเนินงานในการพัฒนาสถานศึกษาของรัฐ โดยส่งเสริมการจัดการเรียนการสอนอิสลามศึกษา ในสถานศึกษาของรัฐทุกระดับให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน และได้กำหนดเงื่อนไขความสำเร็จ คือ ต้องระดมทรัพยากรทุกภาคส่วนในกระทรวงศึกษาธิการ ต้องร่วมมืออย่างใกล้ชิด กับฝ่ายความมั่นคงและชุมชน และต้องดำเนินการอย่างจริงจังและต่อเนื่อง (อามีเนาะ มามู และคณะ 2554 : 1 อ้างถึงในกระทรวงศึกษาธิการ, 2548 : 8-11)

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จึงได้มอบหมายให้ สำนักพัฒนาพิเศษเฉพาะกิจจังหวัดชายแดนภาคใต้ ในจังหวัดปัตตานี ยะลา นราธิวาส สงขลาเขต 3 และสตูล เป็นผู้รับผิดชอบดำเนินการ โดยมีกิจกรรมการดำเนินงานประกอบไปด้วย การจัดประชุมชี้แจงการใช้หลักสูตรสำหรับผู้บริหารสถานศึกษาและหัวหน้าวิชาการการประชุมชี้แจงผู้บริหารและผู้แทนชุมชน

ที่เข้าร่วมโครงการ การจัดพิมพ์เอกสารหลักสูตรและเอกสารประกอบหลักสูตรการผลิตและจัดทำสื่อ การเรียนการสอน การพัฒนาบุคลากรและสร้างความสัมพันธ์กับชุมชน การจัดค่าจ้างรายเดือน สำหรับวิทยากรที่จ้างสอน และการนิเทศติดตามและประเมินผล โดยมีโรงเรียนที่เข้าร่วมโครงการทั้งสิ้น 350 โรงเรียน (อามีเนาะ มามู และคณะ, 2554 :3)

จากเหตุผลดังกล่าว ทำให้ผู้วิจัยมีความสนใจ สภาพและปัญหาและความสำคัญของปัญหา ในโรงเรียนของรัฐที่ใช้หลักสูตรอิสลามศึกษา(แบบเข้ม)จังหวัดนราธิวาส ในด้านการวางแผนการสอน ด้านจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ด้านสื่อการเรียนการสอน และการวัดและประเมินผล ผู้วิจัยหวังว่าผลการวิจัยในครั้งนี้จะทำให้ทราบถึงข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับสภาพและปัญหาการจัดการเรียนการสอนอิสลามศึกษาเพื่อจะได้เป็นแนวทางในพัฒนาการจัดการเรียนการสอนอิสลามศึกษาในโรงเรียนของรัฐที่ใช้หลักสูตรอิสลามศึกษา (แบบเข้ม) จังหวัดนราธิวาส ให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

1.2 อัลกุรอาน อัลหะดีษ เอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ศาสนาอิสลามได้ให้ความสำคัญมากต่อการแสวงหาความรู้หรือการศึกษาในอิสลาม เพราะการศึกษาเป็นหนทางที่นำมนุษย์ไปสู่การศรัทธา ยึดมั่นและการปฏิบัติตนในสิ่งที่ดีงาม สอดคล้องกับอัลกุรอานและอัซซุนนะฮฺ เพราะอิสลามถือว่าความรู้ที่เกิดจากการศึกษานั้นสามารถเป็นพื้นฐานในการพัฒนาศักยภาพมนุษย์ได้เปรียบเสมือนกุญแจดอกสำคัญที่ จะนำพาไปสู่ความสำเร็จในการเปลี่ยนแปลง พัฒนาสังคมและสร้างอารยธรรมที่ยิ่งใหญ่ ให้เกิดขึ้นบนโลกนี้ และเพื่อตอบสนองความต้องการของชีวิตให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งเป็นการพัฒนาทุกส่วนของความเป็นมนุษย์ ไม่ว่าจะเป็นด้านวิญญาณ สติปัญญา ร่างกาย และคุณธรรมมีจริยธรรม ในการดำรงชีวิตสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข

1.2.1 อัลกุรอานเกี่ยวกับการศึกษาในอิสลาม

อิสลามได้ส่งเสริมและกระตุ้นเตือนให้มนุษย์ได้รับศึกษาโดยบอกถึงความสำคัญ ความประเสริฐ และความจำเป็น ของผู้รู้ในอิสลามเนื่องจากการศึกษาและอิสลามเป็นสิ่งที่ไม่สามารถแยกจากศาสนาอิสลามได้เพราะเป็นสัจธรรมของศาสตร์แห่งการดำเนินชีวิต และท่านนบีมุฮัมมัด ﷺ ได้เป็นแบบอย่างที่ดียิ่งในด้านการศึกษาดังที่ปรากฏในคัมภีร์อัลกุรอานมากมายที่ได้เรียกร่องเชิญชวนมนุษย์สู่การแสวงหาความรู้สนับสนุนและส่งเสริมให้มนุษย์ได้รับการศึกษา ยกกระดับความสูงส่งให้กับมนุษย์และทำให้มนุษย์แตกต่างจากสิ่งถูกสร้างอื่นบนโลกนี้ ผู้วิจัยขอเสนอเนื้อหาที่เกี่ยวกับแนวคิดการศึกษาในอิสลามโดยสังเขป ดังต่อไปนี้

1.2.1.1 อัลลอฮ์ ﷻ ได้ประทานห้าอายะฮฺแรกที่กลายเป็นบรรทัดฐานการศึกษาของสังคมมุสลิมจนถึงปัจจุบัน ดังอายะฮฺที่อัลลอฮ์ ﷻ ได้ตรัสว่า

أَفْرَأُ بِاسْمِ رَبِّكَ الَّذِي خَلَقَ ﴿٥﴾ خَلَقَ الْإِنْسَانَ مِنْ عَلَقٍ ﴿٦﴾ أَفْرَأُ وَرَبُّكَ
الْأَكْرَمُ ﴿٧﴾ الَّذِي عَلَّمَ بِالْقَلَمِ ﴿٨﴾ عَلَّمَ الْإِنْسَانَ مَا لَمْ يَعْلَمْ ﴿٩﴾

(العلق : 1-5)

ความว่า : “จงอ่านด้วยพระนามแห่งพระเจ้าของเจ้าผู้ทรง
บังเกิดทรงบังเกิดมนุษย์จากก้อนเลือด จงอ่านเถิดและพระเจ้า
ของเจ้านั้นผู้ทรงเจ้บุญยิ่งผู้ทรงสอนการใช้ปากกา ผู้ทรง
สอนมนุษย์ใน สิ่งที่เขาไม่รู้ ”

(อัลอะลัก : 1-5)

“จงอ่านด้วยพระนามแห่งพระผู้เป็นเจ้าของเจ้า พระผู้ทรงให้บังเกิด”

นัยสำคัญของคำสั่งใช้ในปฐมอายะฮ์นี้ สามารถสรุป 2 ได้ประการ คือ

1) วิธีการอ่าน

การอ่านเป็นป่อเกิดแห่งวิทยปัญญาและเป็นต้นกำเนิดแห่งความดีงามแต่บางครั้ง
การอ่านนำมาสู่การตกหลุมพรางแห่งการหลงทางหรือมกมายได้ตั้งนั้นเพื่อให้เกิดประโยชน์และมี
ความสิริมงคลอิสลามสอนให้มนุษย์ต้องอ่านในสิ่งที่เป็นพระบัญชาจากอัลลอฮ์ ﷻ และอ่านด้วยพระ
นามแห่งพระองค์เท่านั้น

2) เนื้อหาความรู้ที่อ่าน

สิ่งที่มนุษย์จะต้องอ่านและเรียนรู้ประการแรกคือ อัลลอฮ์ ﷻ ผู้ทรงเป็นพระผู้เป็น
เจ้าผู้ทรงให้บังเกิดเจ้า เพราะประเด้นผู้บังเกิดมนุษย์ผู้สร้างโลกและทุกสรรพสิ่งในโลกเป็นคำถามแรก
ที่ถูกสอบถามหลังจากเสียชีวิตแล้ว(อิสมาอีลลุดดี จะปะเกีย,2557 : ระบบออนไลน์)

1.2.1.2 อัลกุรอานได้กล่าวถึงเป้าหมายการศึกษาในอิสลามว่าเป็นกระบวนการการ
เรียนรู้เพื่อปลูกฝังผู้เรียนให้ มีแสวงหาความยำเกรงและศรัทธามั่นต่ออัลลอฮ์ ﷻ ได้ตรัสว่า

﴿ إِنَّمَا نَخْشَى اللَّهَ مِنْ عِبَادِهِ الْعُلَمَاءُ ﴾

(الفاطر : 28)

ความว่า : “แท้จริง บรรดาผู้ที่มีความรู้จากปวงบ่าว
พระองค์เท่านั้นที่เกรงกลัวอัลลอฮ์”

(อัลฟาติร : 28)

จากอายะฮ์ดังกล่าวได้ชี้ให้เห็นว่าการศึกษานั้นที่จะสามารถทำให้มนุษย์ได้รู้จัก
ขจัดความไม่รู้ แสวงหาความยำเกรงและศรัทธามั่นต่ออัลลอฮ์ ﷻ หากใครผู้ใดไม่แสวงหาความรู้
ผู้นั้นไม่มีทางรู้จักและขอบรับพระองค์อัลลอฮ์ ﷻ ได้ เพราะการศึกษาเป็นกระบวนการเรียนรู้
ฝึกฝน ชัดเกล้าเพื่อให้มนุษย์ ไปสู่ความเคาพภักดีและความยำเกรดต่อพระผู้อภิบาลแห่งสากลโลก

1.2.1.3 อัลลอฮ์ ﷻ ได้ทรงยืนยันอย่างต่อเนื่องระหว่างพระองค์เองบรรดา
มลาอิกะห์และผู้ทรงคุณวุฒิถึงแก่นแท้ของการศึกษาก็เพื่อมนุษย์นั้น ได้รู้อัลลอฮ์ ﷻ และ ยำเกรดต่อ
พระองค์ มากกว่าสิ่งอื่นใดจะเห็นคำที่อัลลอฮ์ ﷻ ได้ตรัสว่า

(شَهِدَ اللَّهُ أَنَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ وَالْمَلَائِكَةُ وَأُولُو الْعِلْمِ
قَائِمًا بِالْقِسْطِ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ)

(ال عمران : 18)

ความว่า “อัลลอฮฺทรงยืนยันว่าแท้จริงไม่มีผู้ที่ควรได้รับการเคารพสักการะใดๆ นอกจากพระองค์เท่านั้น มะลาอิกะฮฺและ ผู้มีความรู้ในฐานะดำรงไว้ซึ่งความยุติธรรมนั้น ก็ยืนยันตามนั้นด้วยเช่นกัน ไม่มีพระเจ้าอื่นใดที่ควรได้รับการเคารพสักการะนอกจากพระองค์ผู้ทรงเดชานุภาพ ผู้ทรงปรีชาญาณเท่านั้น”

(อาละอิมรอน: 18)

จากอายะฮฺนี้เป็นหลักฐานที่ชัดเจนที่อัลลอฮฺ ﷻ ได้ทรงยกย่องรู้ที่ศรัทธาในความยุติธรรมของพระองค์และบรรดาผู้รู้เหล่านี้ก็คือบรรดานบี และผู้ศรัทธาทั้งหลาย นอกจากนี้อายะฮฺนี้เป็นหลักฐานที่บ่งบอกถึงความประเสริฐของความรู้ ในหลักการศาสนาซึ่งมีความประเสริฐของผู้รู้ในอิสลาม

1.2.1.4 อัลลอฮฺ ﷻ ได้กล่าวถึงความประเสริฐของวิชาความรู้ว่าเป็นปัจจัยหนึ่งที่เป็นเหตุให้อัลลอฮฺ ﷻ ได้ยกระดับบรรดามุมีน ที่มีความรู้เหนือกว่าคนอื่นหลายๆชั้นด้วยกันดังอายะฮฺที่อัลลอฮฺ ﷻ ทรงตรัสไว้คือว่า

(يَرْفَعُ اللَّهُ الَّذِينَ آمَنُوا مِنْكُمْ وَالَّذِينَ أُوتُوا الْعِلْمَ دَرَجَاتٍ
وَاللَّهُ بِمَا تَعْمَلُونَ خَبِيرٌ)

(المجادلة : 11)

ความว่า “อัลลอฮฺจะทรงยกย่องเทิดเกียรติแก่บรรดาผู้ศรัทธาในหมู่พวกเจ้า และบรรดาผู้ได้รับความรู้หลายระดับชั้น และอัลลอฮฺทรงรอบรู้อย่างในสิ่งที่พวกเจ้ากระทำ”

(อัล-มูญาตะละฮฺ: 11)

จากอายะฮฺนี้ ท่านอิหม่านกุฎุบีย ได้กล่าวว่าอัลลอฮฺ ﷻ จะทรงยกย่อง เทิดทูนให้เกียรติตำแหน่งที่สูงหลายชั้นในสวนสวรรค์แก่บรรดาผู้ศรัทธาที่ปฏิบัติตามคำสั่งของอัลลอฮฺ ﷻ และรอซูลของพระองค์เหนือผู้ที่ไม่ศรัทธา และแก่บรรดาผู้ที่อัลลอฮฺ ﷻ ได้ให้ความรู้เหนือกว่าผู้ที่อัลลอฮฺ ﷻ มิได้ให้ความรู้ในหมู่พวกเขา อิบน์มุสอูดได้กล่าวว่า ในอายะฮฺนี้อัลลอฮฺ ﷻ ได้สรรเสริญบรรดาผู้รู้ทั้งหลาย กล่าวคือ แท้จริงแล้วอัลลอฮฺ ﷻ ได้ทรงยกย่องผู้ที่พระองค์ได้ให้ความรู้แก่พวกเขาเหนือกว่าผู้ที่พระองค์มิได้ให้ความรู้แก่พวกเขาในตำแหน่งที่สูงหลายชั้นทั้งในโลกดุนยาเมื่อใดที่เขาปฏิบัติตามคำบัญชาของพระองค์

1.2.1.5 อัลลอฮ์ ﷻ ได้ทรงตรัสไว้ว่า สุเราะฮ์ยูซุฟ อายะฮ์ที่ 76

(نَزَعَ دَرَجَاتٍ مِّنْ نَّشَأٍ ۖ وَفَوْقَ كُلِّ ذِي عِلْمٍ عَلِيمٌ)

(يوسف : 76)

ความว่า เรา(อัลลอฮ์) จะเชิดชูฐานะหลายชั้น
แก่เราประสงค์ฯ และเหนือทุก ผู้ที่มีความรู้คือผู้
ทรงรอบรู้

(ยูซุฟ: 76)

จากอายะห์นี้อัลลอฮ์ ﷻ ได้อธิบายว่าด้วยความรู้พระองค์ได้ทรงยกระดับบ่าวที่
พระองค์ต้องการหลายๆชั้นตัวกันดังที่อัลลอฮ์ ﷻ ได้ทรงยกระดับบปียูซุฟจนได้เป็นกษัตริย์และ
อายะฮ์นี้ได้ชี้ให้เห็นความประเสริฐของวิชาความรู้ที่เหนือกว่าสิ่ง อื่นและปรากฏการเกิดขึ้นกับบปียูซุฟ
เป็นอนุหากรรมที่ล้ำค่ายิ่งที่อัลลอฮ์ ﷻ ได้ทรงยกฐานะของบปียูซุฟให้เหนือกว่าบรรดาพี่น้องของเขา
จนได้กษัตริย์ ซึ่งนับว่าเป็นเกียรติที่สูงสุดที่บปียูซุฟก็เป็นนักวิชาการเหมือนกันแต่วิชาความรู้ของ
ยูซุฟมันเหนือและผู้ที่เหนือกว่าทุกๆ ผู้ที่มีความรู้คือทรงรอบรู้

1.2.1.6 อัลลอฮ์ ﷻ ได้กล่าวถึง ความรู้กับการศรัทธาเป็นคุณลักษณะควบคู่กันที่ไม่
สามารถแยกออกจากกันได้ ดังที่อัลลอฮ์ ﷻ ได้ตรัสว่า

(فَاعْلَمْ أَنَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ)

(محمد : 19)

ความว่า “ฉะนั้นพึงรู้เถิดว่า ไม่มีพระเจ้าอื่นใดนอกจากอัลลอฮ์”

(มุฮัมมัด:19)

จากอายะห์นี้อัลลอฮ์ ﷻ ได้กล่าวถึง ความรู้กับการศรัทธาเป็นคุณลักษณะควบคู่
กันที่ไม่สามารถแยกออกจากกันได้ อายะฮ์อัลกุรอานใดก็ตามเมื่อได้กล่าวถึงความรู้ ก็จะกล่าวถึงการ
ศรัทธาพร้อมๆกัน เพราะแท้จริงแล้วหลักการศรัทธาในศาสนาอิสลามนั้น ขึ้นอยู่กับการศึกษาเรียนรู้ไม่
ใช้ด้วยการยอมรับอย่างมีเดบอด

1.2.1.7 อัลลอฮ์ ﷻ ได้กล่าวถึง ความรู้ที่แท้จริงนั้นนำมาซึ่งความความศรัทธา และ
สิ่งที่เป็นการบอกถึงความศรัทธาของแต่ละคนเพราะผู้รู้คือ ผู้ที่มีความศรัทธาต่อสัจธรรม นอบน้อม
ถ่อมตน และดำรงไว้ซึ่งแนวทางอันเที่ยงตรงอัลลอฮ์ ﷻ ได้ตรัสว่า

﴿وَلْيَعْلَمَ الَّذِينَ أُوتُوا الْعِلْمَ أَنَّهُ الْحَقُّ مِنْ رَبِّكَ فَيُؤْمِنُوا
بِهِ فَتُخَيِّبَ لَهُ قُلُوبُهُمْ وَإِنَّ اللَّهَ لَهَادِ الَّذِينَ آمَنُوا إِلَى
صِرَاطٍ مُسْتَقِيمٍ﴾

(الحج : 54)

ความว่า “และเพื่อบรรดาผู้รู้จะตระหนักว่า แท้จริงอัลกุรอาน นั้นคือสัจธรรมจากพระเจ้าของเจ้าเพื่อพวกเขาจะได้ศรัทธา ต่อมัน(อัลกุรอาน) แล้วจิตใจของพวกเขาจะได้มอบน้อมต่อ มัน (อัลกุรอาน) และแท้จริงอัลลอฮฺทรงเป็นผู้ชี้แนะบรรดาผู้ ศรัทธาสู่แนวทางอันเที่ยงตรง”

(อัล-หัจญ์:54)

แท้จริงแล้วฐานะของความรู้กับความศรัทธานั้น เปรียบเสมือนวิญญาณกับร่างกาย ของมนุษย์ จำเป็นสำหรับมุสลิมทุกคนต้องไขว่คว้าศึกษาหาความรู้ที่เลิศที่สุด มีเกียรติที่สุด และสูงส่ง ที่สุด ความรู้ที่ทำให้ใกล้ชิดกับอัลลอฮฺ ﷻ คอยปกป้องให้อยู่ในความยอมรับเห็นชอบของพระองค์ และคอยห่างไกลตัวเจ้าจากสิ่งทีอธรรมต่อพระองค์(Al-Hazimiy,2001:79) อิสลามเป็นศาสนาเดียวที่ ให้การสนับสนุนเรื่องการแสวงหาความรู้มากกว่าศาสนาอื่นใด ๆ ความรู้ทางศาสนาซึ่งด้วยความรู้นี้ มนุษย์รู้จักตัวของเขา และรู้จักพระเจ้าของเขา และจะได้รับทางนำสู่เป้าหมายชีวิตของเขา ด้วยเหตุนี้ อิสลามจึงได้กำหนดว่า การแสวงหาความรู้เป็นข้อบังคับ(วาญิบ) สำหรับมุสลิมทุกคน ทั้งผู้ชายและ ผู้หญิง

1.1.2 อัลหะดีษเกี่ยวกับการศึกษาในอิสลาม

เมื่อศึกษาและได้พินิจพิจารณาหะดีษต่างๆ ของท่านนบีมุฮัมมัด ﷺ แล้ว จะพบว่าท่านนบีมุฮัมมัด ﷺ ให้ความสำคัญกับการศึกษาเป็นอย่างมาก มีหะดีษจำนวนมากที่ได้ กล่าวถึงการที่ผู้วิจัยขอยกตัวอย่างเพียงบางหะดีษเท่านั้น

1.1.2.1 การศึกษาเป็นสิ่งที่จำเป็นสำหรับมุสลิม

การศึกษาในอิสลามเป็นสิ่งที่จำเป็นหน้าที่ของมุสลิมทุกคนที่ต้องแสวงหา ความรู้ ดังที่ท่านนบีมุฮัมมัด ﷺ กล่าวว่

((طَلَبُ الْعِلْمِ فَرِيضَةٌ عَلَى كُلِّ مُسْلِمٍ))

(أخرجه ابن ماجه: 224)

ความว่า “การศึกษาเป็นสิ่งที่จำเป็น(ฟัรฎู)สำหรับมุสลิมทุก คน”

(บันทึกหะดีษโดย อิบน์มุญะฮะฮฺ : 244)

การศึกษาในอิสลามเป็นสิ่งที่จำเป็นอิสลามได้ให้ความสำคัญต่อการศึกษามาก ถึงกับระบุว่าการศึกษาเป็นสิ่งที่มีความจำเป็นสำหรับทุกคนทั้งผู้ชายและผู้หญิงต้องให้ความสำคัญและ ให้ความสำคัญตระหนักไม่ว่าจะยังเป็นเด็กวัยรุ่น คนชราแล้วก็ตามเป็นหน้าที่ของมุสลิมทุกคนที่ต้องแสวง หาความรู้

1.1.2.2 การศึกษาหาความรู้ เป็นหนทางหนึ่งเพื่อนำสู่สวรรค์

อัลลอฮฺ ﷻ ได้สัญญากับผู้เดินทางเพื่อแสวงหาความรู้ในโลกนี้ ด้วยการตอบแทน ให้ ผู้นั้นได้เข้าสวรรค์ในโลกหน้า ซึ่งความรู้เป็นหนทางที่สำคัญที่จะนำไปสู่สวนสวรรค์ ดังที่ ท่านนบี มุฮัมมัด ﷺ กล่าวว่

((مَنْ سَلَكَ طَرِيقًا يَلْتَمِسُ فِيهِ عِلْمًا سَهَّلَ اللَّهُ لَهُ طَرِيقًا إِلَى الْجَنَّةِ))

(أخرجه مسلم: 2699)

ความว่า “ผู้ใดที่แสวงหาหนทางเพื่อที่จะแสวงหาความรู้หนึ่งอัลลอฮ์ จะทรงทำให้หนทางไปสู่สวนสวรรค์นั้นง่ายดายแก่เขา”

(หะดีษบันทึกโดยมุสลิม: 2699)

การแสวงหาวิชาความรู้เป็นเครื่องมือสำคัญที่จะนำพามนุษย์ไปสู่แสงสว่างในการดำเนินชีวิต นำพาให้พ้นจากความมืดมิดแห่งความโง่เขลา พัฒนาความคิด สติปัญญา ทักษะคติ ตลอดจนคุณธรรมจริยธรรม ในการปฏิบัติเพื่อให้เป็นมนุษย์ที่ดีมีคุณภาพและความสุขในดำรงชีวิต

1.1.2.3 การศึกษาอิสลามนำไปสู่ความสำเร็จแก่มนุษย์ทั้งทางโลกและทางธรรม

การแสวงหาความรู้เป็นสิ่งที่ดีงามสำหรับบุคคลมากกว่าความสวยงามเพลิดเพลินของโลกคุณยานี้ ดังที่ท่านนบีมุฮัมมัด ﷺ กล่าวว่า

((أَيُّكُمْ يُحِبُّ أَنْ يَغْدُوَ كُلَّ يَوْمٍ إِلَى بُطْحَانَ أَوْ إِلَى الْعَقِيقِ، فَيَأْتِيَ مِنْهُ بِنَاقَتَيْنِ كَوْمَاوَيْنِ فِي غَيْرِ إِيْمٍ وَلَا قَطْعِ رَجْمٍ؟)).
فَقُلْنَا : يَا رَسُولَ اللَّهِ نُحِبُّ ذَلِكَ. قَالَ: «أَفَلَا يَغْدُو أَحَدُكُمْ إِلَى الْمَسْجِدِ، فَيَعْلَمُ أَوْ يَفْرَأَ آيَتَيْنِ مِنْ كِتَابِ اللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ خَيْرٌ لَهُ مِنْ نَاقَتَيْنِ، وَثَلَاثَ خَيْرٌ لَهُ مِنْ ثَلَاثِ، وَأَرْبَعٌ خَيْرٌ لَهُ مِنْ أَرْبَعِ، وَمِنْ أَعْدَادِهِنَّ مِنَ الْإِبِلِ»))

(أخرجه مسلم: 803)

ความว่า “ท่านเราะสูลุลลอฮ์ﷺออกมา(หาพวกเรา)ขณะที่เรากำลังอยู่ที่อัศ-ศุฟพะฮะฮ์(ด้านหลังของมัสยิดที่คนยากจนขัดสนมุสลิมในสมัยนั้นพักอาศัยและละหมาดที่นั่น) และท่านกล่าวว่า พวกท่านชอบที่จะออกไปที่บุฎฮาน หรือ อัล-อะกีก (สถานที่แถบชานเมืองมะดีนะฮ์) ในทุกๆ วัน และกลับมาพร้อมกับบรรดาอูฐที่มีโหนกโดยที่ไม่ต้องทำผิดหรือต้องตัดขาดกับเครื่องญาติไหม? พวกเรากล่าวว่า โอ้ท่านเราะสูลของอัลลอฮ์ﷺ พวกเราต้องการเช่นนั้นครับ ท่านกล่าวว่า “พวกท่านไม่ได้ออกไปยังมัสยิดหรือ เพราะการเรียนรู้หรือการอ่านกุรอานสองอายะฮ์จากคัมภีร์ของอัลลอฮ์นั้น ดีกว่าอูฐสองตัวเสียอีก และสามอายะฮ์นั้นดีกว่าอูฐสามตัว และสี่อายะฮ์ดีกว่าอูฐสี่ตัว และอื่นจากจำนวนอายะฮ์นั้นดีกว่าอูฐตามจำนวนนั้น”

(บันทึกหะดีษโดยมุสลิม : 803)

อิสลามได้ส่งเสริมให้มุสลิมทุกคนขอพรต่ออัลลอฮ์ ﷻ เพื่อให้ใช้ชีวิตอย่างมีความสุข และได้นำมาซึ่งความดีงามทั้งโลกนี้และโลกหน้า การศึกษาในทรรศนะอิสลามนั้นเป็นวิถีชีวิต ไม่ใช่แค่การถ่ายทอดความรู้ ประสบการณ์ ทักษะจากชนรุ่นหนึ่งไปยังอีกรุ่นหนึ่ง แต่ในอิสลาม การศึกษามีความหมายที่กว้างและครอบคลุมทุกด้าน การศึกษาเป็นกระบวนการถ่ายทอดความรู้ทั้งทางโลกและทางธรรม เป็นการอบรม ชัดเกล้าจิตใจ บ่มเพาะสติปัญญา ร่างกาย และจิตวิญญาณ

เพื่อให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ มีระเบียบวินัย มีคุณธรรม จริยธรรม สามารถอยู่ร่วมกันในสังคมได้อย่างสันติสุข ท่านนบีมุฮัมมัด ﷺ ไม่ได้คิดเพื่อโลกนี้เท่านั้นอย่างเดียว หรือว่าเพื่อศาสนาเพียงอย่างเดียวแต่ท่านนั้นคิดให้ปฏิบัติเพื่อทั้งสองอย่างควบคู่กันไป โดยไม่ได้ละเลยต่อโลกนี้ หรือโลกแห่งศาสนา (อาคีเราะฮฺ) (Muhammad Atiyah al-lbrashiy, 2551:25)

1.1.2.4 การศึกษาอิสลามเป็นปัจจัยสำคัญต่อการยกระดับความประเสริฐและความมีเกียรติของมนุษย์

อิสลามให้เกียรติความรู้และบรรดาผู้รอบรู้และอิสลามได้ยกฐานะบรรดาผู้มีความรู้ทั้งหลาย ดังที่ท่านนบีมุฮัมมัด ﷺ กล่าวว่า

((لَيْسَ مِنْ أُمَّتِي مَنْ لَمْ يُجَلِّ كَبِيرَنَا وَيَرْحَمْ صَغِيرَنَا
وَيَعْرِفَ لِعَالِمِنَا حَقَّهُ))
(أخرجه الإمام أحمد : 22807)

ความว่า “ผู้ใดไม่เคารพผู้ใหญ่ หรือไม่เมตตาคนที่อ่อนวัยกว่า และไม่รู้จักสิทธิที่บรรดาผู้รอบรู้ของเราควรได้รับ ถือว่าเขาไม่ใช่ส่วนหนึ่งจากประชาชาติฉัน”

(บันทึกหะดีษโดย Imam Ahmad :22807)

ความประเสริฐของการศึกษาซึ่งมีรายงานจากท่าน अबดุลลอฮฺ อิบน์มุสอูด ؓ ดังที่ท่านนบีมุฮัมมัด ﷺ กล่าวว่า

((نِعْمَ الْمَجْلِسُ مَجْلِسٌ يُنْتَسَرُ فِيهِ الْحِكْمَةُ وَتُرْجَى فِيهِ
الرَّحْمَةُ))

(أخرجه الدارمي 1996 : 75)

ความว่า “สถานที่ชุมนุมที่ประเสริฐ คือ สถานที่ชุมนุมเพื่อเรียนรู้ข้อสุนนะฮฺ (เผยแพร่วิชาการทั่วไป) และหวังความเมตตาจากอัลลอฮฺ ”

(บันทึกโดย al-Darimy, 1996 : 75)

อิสลามจะยกระดับและให้ความสำคัญต่อการศึกษา เพื่อให้มนุษย์มีสติปัญญา รู้จักผู้สร้าง เป็นคุณลักษณะที่ทำให้มนุษย์แตกต่างจากสัตว์เดรัจฉาน และให้มนุษย์รู้จักคิด รู้จักใช้เหตุผล รู้จักวิเคราะห์ รู้จักพิจารณาว่าสิ่งไหนเป็นสิ่งที่ถูก สิ่งไหนเป็นสิ่งที่ผิด การศึกษาในอิสลามเป็นปัจจัยที่สำคัญที่ทำให้มนุษย์ยกระดับความเป็นอยู่ของพวกเขาเหนือจากผู้ที่มิได้ศรัทธาและความรู้เป็นพื้นฐานของความสำเร็จในชีวิต เพราะเขานั้นเป็นผู้ที่อัลลอฮฺ ﷻ ทรงคัดเลือกให้อยู่บนทางนำของพระองค์ และประสงค์ดีแก่พวกเขา

1.1.2.5 ความดีจะไม่ขาดสายถึงแม้เราจากโลกนี้ไปแล้ว
 ผลบุญของศิษย์วิชาความรู้จะยังคงอยู่หลังจากที่เจ้าของหรือผู้ครอบครอง
 ได้เสียชีวิตลงไปแล้ว ดังที่ท่านนบีมุฮัมมัด ﷺ กล่าวว่า

((إِذَا مَاتَ الْإِنْسَانُ انْقَطَعَ عَمَلُهُ إِلَّا مِنْ ثَلَاثَةٍ أَسْيَاءٍ :
 مِنْ صَدَقَةٍ جَارِيَةٍ أَوْ عِلْمٍ نُنْفَعُ بِهِ بَعْدَهُ أَوْ وَوَلَدٍ صَالِحٍ
 يَدْعُو لَهُ))

(أخرجه مسلم 1997 : 1631)

ความว่า : “เมื่อมนุษย์ที่เสียชีวิตลง ความดีของเขาจะถูกตัด
 ขาดจากทุกสิ่ง นอกจากสามประการเท่านั้น คือ การบริจาค
 ทานที่คงสภาพการใช้ประโยชน์ วิชาความรู้ที่มีประโยชน์
 และลูกที่ซื่อและห้ที่ช่วยดูแลให้กับเขา”

(บันทึกโดยมุสลิม 1997: 1631)

อัลเอาซาอียีกกล่าวว่า “มนุษย์ในความหมายนี้คือ ผู้ที่มีความรู้ ส่วนผู้อื่นนอกเหนือ
 จากพวกเขาถือว่าไม่มีอะไรเลย” และชัยคุลอิสลามอิบนุตัยมียะฮ์กล่าวว่า “มนุษย์ชาติมีความจำเป็น
 ต่อวิชาความรู้ทางด้านศาสนามากยิ่งขึ้นกว่าที่พวกเขามีความจำเป็นในด้านอาหารและเครื่องดื่มเสีย
 อีก”(Amin bin Abdullah as-shaqawiy, 2011: 6)

ความรู้ในทัศนะอิสลามสามารถสรุปได้ดังนี้

1. ความรู้ที่เกี่ยวกับการเคารพภักดีต่ออัลลอฮ์ ﷻ คือ ความรู้ที่ช่วยมนุษย์ในการยึด
 มั่นต่ออัลลอฮ์ ﷻ ด้วยความประสงค์ และมุ่งหวังในผลบุญแห่งการตอบแทนและเกรงกลัวต่อ
 บทลงโทษ ด้วยการประพฤติปฏิบัติในสิ่งที่พระองค์ทรงใช้ และออกห่างจากสิ่งที่พระองค์ทรงห้ามเช่น
 การละหมาดการถือศีลอด เป็นต้น

2. ความรู้ที่ในฐานะตัวแทนของอัลลอฮ์ ﷻ คือ ความรู้ที่ช่วยเสริมให้มนุษย์สามารถ
 ปฏิบัติภารกิจ สอนตอบจุดประสงค์ที่พระองค์ต้องการให้มนุษย์ที่ถูกส่งมาอยู่ในโลกเพื่อการเคารพ
 ภักดีต่อพระองค์เพียงพระองค์ เช่นความรู้ที่เกี่ยวกับการบริหารจัดการการพัฒนา การปกครอง เป็น
 ต้น

อัลลอฮ์ ﷻ ทรงสอนมนุษย์ทุกสิ่งที่เป็นสำหรับวิถีชีวิตดังที่ พระองค์บอกว่า “สิ่งที่
 พวกเขาไม่รู้” ซึ่งครอบคลุมทุกอย่าง แต่ไม่ใช่ความรู้ทั้งหมดของพระองค์ ในขณะที่สิ่งที่พระองค์ทรง
 สอนให้มนุษย์รู้นั้นมีเพียงเล็กน้อย ถึงแม้ในความรู้ลึกของมนุษย์นั้นอาจคิดว่าได้รับความรู้มากมาย
 มหาศาลก็ตาม ความรู้ที่เข้าข่ายคำว่า “สิ่งที่เขาไม่รู้” นั้นเป็นความรู้เกี่ยวกับอัลลอฮ์ ﷻ ได้แก่
 คุณลักษณะของพระองค์และการกระทำของพระองค์ความรู้เกี่ยวกับคำสั่งใช้ของอัลลอฮ์ ﷻ ได้แก่
 บทบัญญัติและศาสนาของพระองค์ความรู้เกี่ยวกับสรรพสิ่งที่ถูกสร้างขึ้นมาเป็นต้น

1.2.3 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับสภาพและปัญหาการจัดการเรียนการสอนอิสลามศึกษาในโรงเรียนของรัฐ ที่ใช้หลักสูตรอิสลามศึกษา (แบบเข้ม) จังหวัดนราธิวาส ผู้วิจัยขอกกล่าวเพียงบางส่วนของงานวิจัยที่เกี่ยวข้องข้อมูลแนวคิดและข้อค้นพบจากผลการวิจัยและวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องดังนี้

1.2.3.1 เฉลิมพล และชั้น (2550) ได้ทำวิจัยเรื่อง สภาพและปัญหาการจัดการเรียนการสอนอิสลามศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้นในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม เขตภาคกลางสรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

ด้านการจัดการเรียนการสอน ครูสอนอิสลามศึกษาเห็นว่าสภาพการดำเนินการเรียนการสอนอิสลามศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น โดยภาพรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง และเมื่อพิจารณารายข้อพบว่าอยู่ในระดับมาก 2 รายการ และอยู่ในระดับปานกลาง 12 รายการ

ด้านการวัดและการประเมินผล ครูสอนอิสลามศึกษาเห็นว่าสภาพการดำเนินการเรียนการสอนอิสลามศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น โดยภาพรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง และเมื่อพิจารณารายข้อพบว่าอยู่ในระดับมาก 3 รายการ และอยู่ในระดับปานกลาง 16 รายการ ส่วนผลการวิเคราะห์เกี่ยวกับปัญหาและข้อเสนอแนะแนวทางการแก้ไขการเรียนการสอนอิสลามศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม เขตภาคกลางตามความเห็นของครูในด้านการจัดการเรียนการสอน จากการวิจัยพบว่า ปัญหาที่พบมากที่สุดคือปัญหาเกี่ยวกับเวลาเรียน เช่นเวลาเรียนในแต่ละคาบมีน้อย ตารางเรียนไม่เหมาะสมกับเนื้อหาการเรียนการสอน บุคลากรทำให้คาบเรียนเพิ่มขึ้นและเวลาในแต่ละคาบน้อยลง รองลงมาคือปัญหาเกี่ยวกับสภาพแวดล้อม เช่น เด็กอ่อนมากเกินไปในบางห้อง แต่ละห้องมีเด็กมากเกินไป และนักเรียนขาดความเอาใจใส่ต่อการเรียน รวมทั้งมีความรู้ที่ผิดๆกันทำให้มีปัญหาในการสอนของครูและมีปัญหาในการรับรู้ของเด็ก แนวทางการแก้ไขที่พบมากที่สุดคือ เพิ่มคาบเวลาและจัดทำปฏิบัติเวลาการเรียนการสอนรวมถึงแจ้งให้ครูทราบ รองลงมาคือให้มีเด็กเก่งปนให้ห้องเรียนด้วยเพื่อจะได้ช่วยเหลือกันลดจำนวนเด็กในแต่ละห้อง และปรับให้นักเรียนสนใจการเรียนโดยการใช้เทคนิควิธีการสอนที่หลากหลาย และจัดให้มีการเรียนปรับพื้นฐานก่อนสำหรับเด็กที่มีความรู้ที่ผิดๆน้อย

ด้านการวัดและประเมินผล จากการวิจัยพบว่า จากการวิจัยพบว่าปัญหาที่พบมากที่สุดการวัดผลเป็นแบบเดิม ๆ ไม่สามารถบ่งชี้ความจริงในตัวเด็กได้และการวัดผลและประเมินผลด้วยวิธีการอภิปรายหน้าชั้นหรือรายงานหน้าชั้นมีน้อย รองลงมาคือ มีการประเมินผลน้อย ไม่ต่อเนื่องและมาตรฐานในการวัดประเมินผลยังไม่สมบูรณ์ ไม่มีเกณฑ์ที่ตายตัว

ส่วนแนวทางการแก้ไขที่พบมากที่สุดคือ ใช้วิธีการวัดประเมินผลตามสภาพจริงเน้นการปฏิบัติจริงและจัดให้มีการวัดและประเมินผลในด้านการอภิปรายหรือรายงานหน้าชั้นเพิ่มขึ้น รองลงมาคือให้มีการวัดประเมินผลตามรายจุดประสงค์และต้องมีการตรวจสอบอย่างต่อเนื่อง และทำให้เป็นมาตรฐานโดยจัดรูปแบบและเวลาการประเมินให้ชัดเจนยิ่งขึ้นและเน้นให้นักเรียนได้ทำข้อสอบในเชิงอธิบาย

1.2.3.2 โชคชัย รัตน์อุดม (2548) ได้ศึกษาเกี่ยวกับปัญหาและข้อเสนอแนะในการใช้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ของครูผู้สอนในสังกัดเทศบาลเมืองนราธิวาส ผลการวิจัยพบว่า ปัญหาในการใช้หลักสูตรตามความคิดเห็นของครูผู้สอนในสังกัดเทศบาลเมืองนราธิวาส ด้านการบริหารและบริการหลักสูตร ด้านการดำเนินการเรียนการสอนตามหลักสูตร และด้านการสนับสนุนและส่งเสริมการใช้หลักสูตรมีปัญหาโดยรวม และรายด้านอยู่ในระดับปานกลาง โดยด้านการดำเนินการเรียนการสอนตามหลักสูตร และด้านการสนับสนุนและส่งเสริมการใช้หลักสูตร มีค่าเฉลี่ยสูงสุด สำหรับข้อเสนอแนะในการใช้หลักสูตรตามความคิดเห็นของครูผู้สอนในสังกัดเทศบาลเมืองนราธิวาส ด้านบริหารและบริการหลักสูตร พบว่า ข้อเสนอแนะที่สำคัญที่สุด คือ ควรจัดให้มีการพัฒนาครูให้มีความรู้ความเข้าใจในหลักสูตรเป็นระยะๆ ด้านการดำเนินการเรียนการสอนตามหลักสูตร พบว่า ข้อเสนอแนะที่สำคัญที่สุดในประเด็นการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ คือ ควรจัดให้มีการพัฒนาครูเกี่ยวกับการจัดกิจกรรม เพื่อพัฒนาการอ่าน คิด วิเคราะห์ และเขียน ในประเด็นการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ คือ ควรจัดให้มีการพัฒนาครูเกี่ยวกับวิธีการประเมินและการสร้างเครื่องมือประเมินการอ่าน คิดวิเคราะห์ และเขียนในประเด็นสื่อการเรียนรู้ คือ ควรจัดให้มีการอบรมและร่วมกันผลิตสื่อประเภทต่างๆในระดับเทศบาล และด้านการสนับสนุนและส่งเสริมการใช้หลักสูตร พบว่า ข้อเสนอแนะที่สำคัญที่สุดคือควรจัดบรรยากาศที่ส่งเสริมการเรียนรู้ในโรงเรียนทั้งในและนอกห้องเรียน

1.2.3.3 ชูมัยยะห์ สาและ (2551) ได้ทำวิจัยเรื่อง บทบาทที่เป็นจริงและบทบาทที่คาดหวังในการจัดการเรียนการสอนของวิทยากรอิสลามศึกษา ในโรงเรียนประถมศึกษา จังหวัดยะลาพบว่า จากข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะ ตามความเห็นของวิทยากรอิสลามศึกษา ดังนี้

ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน มีข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับบทบาทที่เป็นจริงมากที่สุด คือ จัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญอยู่ในระดับปานกลางและวิธีการยังไม่หลากหลายรองลงมาคือจัดทำแผนการสอนและดำเนินกิจกรรมการเรียนการสอนตามแผนที่กำหนดไว้อยู่ในระดับปานกลาง สำหรับบทบาทที่คาดหวังมากที่สุด คือ จัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้สมบูรณ์หลากหลาย ครบทุกกระบวนการที่วางไว้และมีการสอนซ่อมเสริมให้แก่นักเรียนที่มีปัญหาด้านการเรียนโดยเพิ่มชั่วโมงเรียน รองลงมาคือการจัดอบรมด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อจะได้นำวิธีการที่หลากหลายมาปรับใช้กับการเรียนการสอนต่อไป

ด้านสื่อการเรียนการสอน มีข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับบทบาทที่เป็นจริงมากที่สุด คือ สื่ออิสลามศึกษามีน้อย ไม่เพียงพอต่อจำนวนนักเรียน และสื่อที่ใช้อยู่ต้องออกแบบประมาณของตนเอง รองลงมาคือผลิตสื่อตามความรู้ความสามารถของตนเอง ขาดการชี้แนะสำหรับบทบาทที่คาดหวังมากที่สุด คือ ต้องการให้เขตพื้นที่หรือผู้มีส่วนเกี่ยวข้องสนับสนุนสื่ออิสลามศึกษาให้กับโรงเรียน เช่น ภาพโปสเตอร์ บัตรคำ ซีดี ชุดการสอน เป็นต้น และรองลงมาคือ ต้องการให้มีการจัดอบรมการออกแบบและผลิตสื่อการเรียนการสอน

ด้านการวัดและประเมินผล มีข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับบทบาทที่เป็นจริงมากที่สุด คือ ทำการวัดและประเมินผลผู้เรียนตามสภาพจริงและรองลงมาคือทำการวัดและประเมินผลผู้เรียนอย่างหลากหลายวิธีการ โดยจัดทำเป็นระยะๆ เพื่อปรับความยากง่ายของเนื้อหาสำหรับบทบาทที่คาดหวังมากที่สุด คือ ต้องการให้มีแบบวัดและประเมินผลผู้เรียนที่เป็นมาตรฐานสามารถนำไปใช้ได้ในทุกระดับ และมีการวัดและประเมินผลในระดับเขตพื้นที่ จังหวัด และ

ระดับชาติและรองลงมาคือ ต้องการวัดและประเมินผลผู้เรียนให้ครอบคลุมเนื้อหาทั้งหมด อย่างหลากหลายวิธีการ และครอบคลุมทั้ง 3 ด้าน คือ ด้านพุทธิพิสัย จิตพิสัยและทักษะพิสัย

1.2.3.4 นายมาหามะรือสะลี บินเซ็ง (2556) ได้ทำวิจัยเรื่อง สภาพปัญหาและความต้องการการใช้หลักสูตรอิสลามศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2551 ของโรงเรียนสังกัดเทศบาลในจังหวัดนราธิวาส กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ คือ ผู้บริหารโรงเรียน หัวหน้าฝ่ายวิชาการ พนักงานจ้างสอนอิสลามศึกษา และครู จำนวนทั้งสิ้น 272 คน และผู้ให้ข้อมูลสัมภาษณ์ จำนวน 6 คน ผลการวิจัย พบว่า 1. ระดับสภาพปัญหาและความต้องการการใช้หลักสูตรอิสลามศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2551 ของโรงเรียนสังกัดเทศบาลในจังหวัดนราธิวาส โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ส่วนรายด้านพบว่า ด้านสื่อการเรียนการสอนมีปัญหาและความต้องการอยู่ในระดับมาก 2. ผลการเปรียบเทียบระดับสภาพปัญหาการใช้หลักสูตรตามตัวแปรตำแหน่งและ วุฒิการศึกษาต่างกัน พบว่า โดยภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทุกด้าน ส่วนผลการเปรียบเทียบระดับความต้องการการใช้ตามตัวแปรตำแหน่งต่างกัน พบว่า โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน ส่วนที่มีวุฒิการศึกษาต่างกัน พบว่า โดยภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทุกด้าน 3. ข้อเสนอแนะและแนวทางการพัฒนาการใช้หลักสูตรอิสลามศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2551 มี 4 ด้าน ได้แก่ ด้านหลักสูตรและการนำหลักสูตรไปใช้ ด้านการจัดการเรียนการสอน ด้านสื่อการเรียนการสอน และด้านการวัดผลและประเมินผล

1.2.3.5 นายมุฮัมมัดนาเซ สามะ(2551) ได้ทำวิจัยเรื่อง สภาพและปัญหาการจัดการเรียนการสอนอิสลามศึกษาในโรงเรียนของรัฐที่เปิดสอนสองหลักสูตร จังหวัดยะลา ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ได้แก่ 1) ประชากรที่ใช้ในการสัมภาษณ์ คือผู้บริหารโรงเรียน จำนวน 10 คน 2) ประชากรที่ใช้ในการตอบแบบสอบถาม คือ ครูอิสลามศึกษาจำนวน 106 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลคือ แบบสัมภาษณ์ และแบบสอบถามซึ่งแบ่งออกเป็น 4 ตอน คือ ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับสถานภาพผู้ตอบแบบสอบถาม ตอนที่2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพการจัดการเรียนการสอนอิสลามศึกษา โรงเรียนของรัฐที่เปิดสอนสองหลักสูตร จังหวัดยะลา ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับปัญหาการจัดการเรียนการสอนอิสลามศึกษา โรงเรียนของรัฐที่เปิดสอนสองหลักสูตร จังหวัดยะลา ตอนที่ 4 เป็นแบบสอบถามปลายเปิด เกี่ยวกับปัญหาและข้อเสนอแนะแนวทางการปรับปรุงแก้ไขปัญหาการจัดการเรียนการสอนอิสลามศึกษาในโรงเรียนของรัฐที่เปิดสอนสองหลักสูตร จังหวัดยะลา สถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูล ประกอบด้วย ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าการทดสอบ t-test และค่าการทดสอบ f-test

ผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพการจัดการเรียนการสอนอิสลามศึกษาตามความเห็นของครูสอนอิสลามศึกษาในภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณารายด้าน พบว่าสภาพการจัดการเรียนการสอนอิสลามศึกษาตามความเห็นของครูสอนอิสลามศึกษา ด้านการวางแผนการสอน ด้านสื่อการเรียนการสอน อยู่ในระดับปานกลาง ส่วนด้านการดำเนินการสอน และด้านการวัดและประเมินผล อยู่ในระดับมาก และปัญหาการจัดการเรียนการสอนอิสลามศึกษาตามความเห็นของครูสอนอิสลามศึกษาในภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับปานกลาง 2) สภาพการจัดการเรียนการสอนอิสลามศึกษาในโรงเรียนของรัฐที่เปิดสอนสองหลักสูตร จังหวัดยะลา ตามความเห็นของครูอิสลามศึกษาที่มีตำแหน่งการปฏิบัติหน้าที่ และวุฒิการศึกษาสามัญ และศาสนาแตกต่างกัน มีทัศนะไม่

แตกต่างกัน ยกเว้นครูที่มีเพศต่างกันมีทัศนคติแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 และปัญหาการจัดการเรียนการสอนอิสลามศึกษาในโรงเรียนของรัฐที่เปิดสอนสองหลักสูตร จังหวัดยะลา ตามความเห็นของครูอิสลามศึกษาที่มีเพศ และวุฒิการศึกษาสามัญ และศาสนาแตกต่างกัน มีทัศนคติไม่แตกต่างกัน ยกเว้นครูที่มีตำแหน่งการปฏิบัติหน้าที่ต่างกันมีทัศนคติแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 3) ปัญหาและแนวทางการแก้ไขปัญหาการจัดการเรียนการสอนอิสลามศึกษาในโรงเรียนของรัฐที่เปิดสอนสองหลักสูตร จังหวัดยะลา พบว่าปัญหาที่พบมากที่สุดคือด้านสื่อการเรียนการสอนงบประมาณมีไม่เพียงพอในการที่จะผลิตสื่อให้มีความหลากหลาย และทันสมัย จากปัญหาดังกล่าวได้รับข้อเสนอแนะแนวทางการแก้ไขคือ ควรจัดสรรงบประมาณอย่างต่อเนื่องให้เพียงพอต่อความต้องการและให้มีการอบรมการผลิตสื่อและวิธีการใช้สื่ออย่างถูกวิธี

1.2.3.6 อิสมาแอล หลีเส็น (2557) ได้ทำวิจัยเรื่อง สภาพปัญหาการจัดการเรียนการสอนอิสลามศึกษาในจังหวัดสตูล ประชากรที่ใช้ในการตอบแบบสอบถามคือครูสอนอิสลามศึกษาในโรงเรียนในระดับประถมและมัธยมจังหวัดสตูลจำนวน 159 คน ส่วนข้อมูลเชิงคุณภาพได้มาจากผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 5 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย แบบสอบถามสัมภาษณ์ สถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูล ประกอบด้วย ค่าร้อยละ เบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าเฉลี่ยเลขคณิต ผลการวิจัยพบว่า 1. สภาพปัญหาการจัดการเรียนการสอนอิสลามศึกษาในจังหวัดสตูล ในภาพรวมอยู่ในระดับน้อยเมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า สภาพปัญหาการจัดการเรียนการสอนอิสลามศึกษา ด้านหลักสูตรด้านการวัดและประเมินผล และการนำไปใช้อยู่ในระดับน้อย ส่วนด้านการจัดการเรียนการสอนและด้านสื่อการเรียนการสอนมีปัญหา อยู่ในระดับปานกลาง 2. เมื่อศึกษาสภาพปัญหาการจัดการเรียนการสอนอิสลามศึกษาในจังหวัดสตูล แยกตาม ตามตัวแปร อายุ วุฒิทางการศึกษา ประสบการณ์ ช่วงระดับการเรียนการสอน โดยภาพรวม ว่ามีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญ 3. แนวทางในการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนอิสลามศึกษาให้มีคุณภาพ ผู้ทรงคุณวุฒิได้เสนอว่า ด้านหลักสูตรและการนำไปใช้ให้มี การแจ้งจุดประสงค์และบอกเนื้อหาที่จะเรียนรู้ให้นักเรียนล่วงหน้า เพราะสิ่งนี้ถือว่าเป็น การวางแผนการเรียนการสอน ตามหลักสูตร ก่อนที่จะมีการเรียนและ นักเรียนจะได้เตรียมตัวและรู้ถึงขอบเขตของการเรียนและให้ผู้เรียน เกิดการเรียนรู้ เพื่อให้ผู้เรียนแต่ละคน ได้พัฒนาตนเองสูงสุดตามกำลังหรือศักยภาพของแต่ละคนเพราะผู้เรียนแต่ละคนมีความแตกต่างกันให้มี การจัดตารางสอนแบ่งวิชาให้ครูแต่ละคนอย่างเหมาะสมตามวิชาที่ตนถนัดให้มีการจัดบรรยากาศภายในห้องเรียนในห้องมีกฎระเบียบข้อตกลงร่วมกัน การใช้สื่อการจัดการเรียนการสอนยังน้อยอยู่ ต้องเพิ่มให้มากขึ้น ให้มีการนำเสนอสื่อที่ทันสมัยเช่น สื่อมัลติมีเดีย ส่วนด้านการวัดและประเมินผล การวัดและประเมินผล ต้องเป็นไปตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตรในปัจจุบันการประเมินของครู ยังขาดความหลากหลาย ผู้ทรงคุณวุฒิได้เสนอให้มี การประเมินผลที่เหมาะสม กับสถานการณ์ในปัจจุบัน ต้องมีการพัฒนาการประเมินผลอยู่ตลอดเวลา

1.2.3.7 อามีเนาะ มามู (2551) ได้ทำการประเมินโครงการพัฒนาการเรียนการสอนอิสลามศึกษาระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษา โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานราธิวาส เขต 1 ปีการศึกษา 2549 ผลการประเมิน พบว่า ด้านบริบท เกี่ยวกับความต้องการของชุมชนที่มีต่อโครงการ พบว่า ความต้องการของชุมชนที่มีต่อโครงการในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เพราะเป็นโครงการเปิดสอนหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ควบคู่กับ หลักสูตรอิสลามศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2549 (ฉบับทดลอง) ซึ่งเป็นหลักสูตรอิสลามศึกษาแบบเข้ม ที่

มีทั้งเวลาและเนื้อหาสาระเพิ่มขึ้น และที่สำคัญเมื่อนักเรียน เรียนจบทั้งสองหลักสูตรแล้ว จะได้รับวุฒิการศึกษาทั้งสองหลักสูตร สามารถนำไปใช้ในการเรียนต่อศาสนาในระดับที่สูงขึ้น ผลการประเมินด้านปัจจัย พบว่า ประเด็นการเปิดโอกาส ให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการสรรหาผู้สอนอิสลามศึกษาและมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ของโรงเรียน กระบวนการบริหารและการนิเทศติดตามยังพบว่า ผู้บริหารเปิดโอกาสให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดทำหลักสูตรอิสลามศึกษาของสถานศึกษา และนอกจากนี้ จากผลการสำรวจข้อมูลพื้นฐานด้านปัจจัยสนับสนุน พบว่า บุคคลที่มีความรู้ในด้านศาสนาอิสลามที่มีอยู่ในชุมชน สามารถเข้ามาเป็นผู้สอนอิสลามศึกษาโรงเรียนในโครงการจำนวนทั้งสิ้น 66 คน โดยได้รับการสนับสนุนงบประมาณค่าจ้างสอนอย่างต่อเนื่องตลอดจน ผลการประเมินด้านผลผลิต เกี่ยวกับความพึงพอใจของผู้บริหาร ผู้สอน และชุมชนที่มีต่อการให้ความร่วมมือของผู้ปกครองและชุมชน พบว่า มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก ผลการประเมินด้านผลผลิต เกี่ยวกับคุณภาพของผู้เรียน พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนอิสลามศึกษา โดยภาพรวมและทุกรายวิชา มีร้อยละค่าเฉลี่ยมากกว่าร้อยละ 60 ซึ่งผ่านเกณฑ์การประเมินระดับน่าพอใจ และผลการประเมินพฤติกรรมของผู้เรียน พบว่า ผู้เรียนมีพฤติกรรมตามคุณลักษณะอันพึงประสงค์ในระดับดีถึงดีเยี่ยม กว่าร้อยละ 90 ผ่านเกณฑ์การประเมิน ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงคุณภาพของผู้เรียนอิสลามศึกษาอย่างชัดเจน ประกอบกับ ผลการประเมิน ด้านผลผลิตเกี่ยวกับความพึงพอใจของผู้บริหาร ผู้สอนและชุมชนที่มีต่อพฤติกรรมของผู้เรียนอยู่ในระดับมาก

1.2.3.8 นางฮานันะ จิเหม (2556) ได้ทำวิจัยเรื่อง สภาพปัญหากระบวนการใช้สื่อการสอนอิสลามศึกษาของครูในโรงเรียนประถมศึกษาจังหวัดสตูล กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยเป็นครูผู้สอนรายวิชาอิสลามศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษาจังหวัดสตูล จำนวน 164 คน ผู้ทรงคุณวุฒิในจังหวัดสตูลจำนวน 5 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย แบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ สถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูลได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ทดสอบค่า t และการทดสอบค่า F

ผลการวิจัยพบว่า สภาพปัญหากระบวนการใช้สื่อการสอนอิสลามศึกษาของครูโรงเรียนประถมศึกษาจังหวัดสตูล โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง และเมื่อพิจารณารายด้านพบว่า มีความคิดเห็นต่อสภาพปัญหากระบวนการใช้สื่อการสอนอิสลามศึกษาอยู่ในระดับปานกลาง ทุกด้านเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย คือ ด้านการประเมินผล ด้านการวางแผนและการผลิตสื่อการสอนด้านการใช้สื่อการสอน ด้านการกำหนดจุดประสงค์ ด้านการเลือกตัดแปลงหรือออกแบบสื่อใหม่ และด้านการกำหนดการตอบสนองของผู้เรียนครูผู้สอนอิสลามศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษาจังหวัดสตูล ที่มีเพศ ระดับการศึกษาทางศาสนา และประเภทของโรงเรียนที่ต่างกัน มีสภาพปัญหากระบวนการใช้สื่อการสอนอิสลามศึกษาโดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน แต่ครูอิสลามศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษาจังหวัดสตูลที่มีระดับการศึกษาทางสามัญที่ต่างกัน มีสภาพปัญหากระบวนการใช้สื่อการสอนอิสลามศึกษาโดยภาพรวมและด้านการใช้สื่อการสอน ด้านการกำหนดการตอบสนองของผู้เรียน ด้านการประเมินผลแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความสำคัญ .01 ส่วนด้านการวางแผนและการผลิตสื่อการสอนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่สถิติ.05และครูผู้สอนอิสลามศึกษาที่มีประสบการณ์ในการสอนที่ต่างกันมีสภาพปัญหากระบวนการใช้สื่อการสอนในภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน ยกเว้นด้านการวางแผนและการผลิตสื่อการสอนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความสำคัญ .05

สำหรับปัญหาและข้อเสนอแนะสภาพปัญหากระบวนการใช้สื่อการสอนในรายวิชาอิสลามศึกษาของครูในโรงเรียนประถมศึกษาจังหวัดสตูล พบว่า ด้านการวางแผนและการผลิตสื่อการสอน ที่มีปัญหามากที่สุด คือ ขาดงบประมาณในการจัดซื้อจัดหาสื่อ ด้านการกำหนดจุดประสงค์ ที่มีปัญหามากที่สุด คือ นักเรียนไม่มีความพร้อมในเนื้อหาที่ครูสอน ด้านการตัดแปลงหรือออกแบบสื่อใหม่ ที่มีปัญหามากที่สุด คือ สื่อมีน้อยไม่หลากหลาย ด้านการใช้สื่อการสอน ที่มีปัญหามากที่สุด คือ ครูใช้สื่ออิเล็กทรอนิกส์ไม่ชำนาญและสื่อมีไม่เพียงพอ ด้านการกำหนดการตอบสนองของผู้เรียน ที่มีปัญหามากที่สุด คือ นักเรียนสนใจเรียนในระยะเวลาสั้นๆ ด้านการประเมินผล ที่มีปัญหามากที่สุด คือ สร้างเครื่องมือประเมินสื่อไม่ถูกต้อง สำหรับข้อเสนอแนะการใช้สื่อการสอนในรายวิชาอิสลามศึกษาในโรงเรียนของรัฐจังหวัดสตูลพบว่า ควรมีการสนับสนุนงบประมาณในผลิตสื่อการเรียนการสอน ครูผู้สอนควรมีการผลิตสื่อ หรือตัดแปลงสื่อที่มีอยู่แล้วให้ใช้ได้ ครูควรตัดแปลงหรือประยุกต์สื่อที่มีอยู่ให้ทันสมัยและเหมาะสมยิ่งขึ้น สถานศึกษาและหน่วยงานต้นสังกัดควรจัดอบรมพัฒนาครูผู้สอนให้มีทักษะในการใช้สื่อทางด้านเทคโนโลยี

จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้อง สรุปได้ว่า การจัดการเรียนการสอนเป็นหัวใจหลักของการจัดการศึกษา การเรียนการสอนในฐานะเป็นระบบมีกระบวนการได้แก่ การวางแผนการสอน การจัดกิจกรรมการสอน การสื่อการเรียนการสอน และการวัดและประเมินผล ดังนั้น พฤติกรรมการเรียนการสอนจึงวิเคราะห์ออกมาในเชิงระบบ ซึ่งในงานวิจัยเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนส่วนใหญ่แล้วจะให้ความสำคัญกับกระบวนการจัดการเรียนการสอนทั้งสี่ด้านดังกล่าว บางด้านเช่น การวางแผนการสอน และการจัดกิจกรรมการสอน ยังมีปัญหาอยู่ในระดับต้นๆอาจเป็นเพราะครูผู้สอนขาดประสบการณ์ด้านการสอน บางด้านเช่น การสื่อการเรียนการสอน การวัดและประเมินผล ยังมีปัญหาในระดับรองลงมา อาจเป็นเพราะขาดทักษะและความต่อเนื่องในการปฏิบัติอย่างยิ่งที่ครูอิสลามศึกษาจะต้องคำนึงถึงการจัดการเรียนการสอนและควรได้รับการพัฒนาเพื่อพัฒนาให้เกิดประสิทธิภาพด้านการจัดการเรียนการสอน การศึกษาวิจัยในครั้งนี้ก็เพื่อจะได้ทราบถึงสภาพและปัญหาการจัดการเรียนการสอนอิสลามศึกษาในโรงเรียนของรัฐ ที่ใช้หลักสูตรอิสลามศึกษา (แบบเข้ม) จังหวัดนราธิวาส ซึ่งจะทำให้ผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายได้รับทราบข้อเท็จจริง และหาทางป้องกัน แก้ไขได้ถูกต้องและการจัดกิจกรรมการสอน ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ตามจุดมุ่งหมายที่ได้กำหนดไว้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1.3.1 เพื่อศึกษาสภาพและปัญหาการจัดการเรียนการสอนอิสลามศึกษาในโรงเรียนของรัฐที่ใช้หลักสูตรอิสลามศึกษา (แบบเข้ม) จังหวัดนราธิวาส ด้านการวางแผนการสอน ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน ด้านสื่อการเรียนการสอน และด้านการวัดและประเมินผล

1.3.2 เพื่อศึกษาเปรียบเทียบสภาพและปัญหาการจัดการเรียนการสอนอิสลามศึกษาในโรงเรียนของรัฐ ที่ใช้หลักสูตรอิสลามศึกษา (แบบเข้ม) จังหวัดนราธิวาส ด้านการวางแผนการสอน ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน ด้านสื่อการเรียนการสอน และด้านการวัดและประเมินผล โดยจำแนกตามตัวแปรเพศ ตำแหน่งการปฏิบัติหน้าที่ และวุฒิการศึกษาทางศาสนา และสามัญ

1.3.3 เพื่อเสนอแนวทางการพัฒนาในการจัดการเรียนการสอนอิสลามศึกษาในโรงเรียนของรัฐที่ใช้หลักสูตรอิสลามศึกษา (แบบเข้ม) จังหวัดนราธิวาส

1.4 ความสำคัญและประโยชน์ของการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “สภาพและปัญหาการจัดการเรียนการสอนอิสลามศึกษาในโรงเรียนของรัฐที่ใช้หลักสูตรอิสลามศึกษา (แบบเข้ม) จังหวัดนราธิวาส” มีความสำคัญและประโยชน์ ดังนี้

1.4.1 ได้ทราบถึงสภาพและปัญหาในการจัดการเรียนการสอนอิสลามศึกษาในโรงเรียนของรัฐที่ใช้หลักสูตรอิสลามศึกษา (แบบเข้ม) จังหวัดนราธิวาส

1.4.2 ได้ทราบถึงความแตกต่างของสภาพและปัญหาการจัดการเรียนการสอนอิสลามศึกษาในโรงเรียนของรัฐที่ใช้หลักสูตรอิสลามศึกษา (แบบเข้ม) จังหวัดนราธิวาส โดยจำแนกตามตัวแปรความเพศ ตำแหน่งการปฏิบัติหน้าที่ และวุฒิการศึกษาทางศาสนาและทางสามัญ

1.4.3 ได้ทราบถึงข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะแนวทางการพัฒนาเกี่ยวกับสภาพปัญหาการจัดการเรียนการสอนอิสลามศึกษาในโรงเรียนของรัฐที่ใช้หลักสูตรอิสลามศึกษา (แบบเข้ม) จังหวัดนราธิวาสและนำผลที่ได้จากการวิจัยในครั้งนี้ให้ผู้บริหารสถานศึกษาและหน่วยงานที่มีหน้าที่ส่งเสริมการศึกษาด้านอิสลามศึกษาให้ใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนอิสลามศึกษาจังหวัดนราธิวาสต่อไป

1.5 ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตของการศึกษาให้ครอบคลุมเนื้อหาและประชากรดังรายละเอียดต่อไปนี้

1.5.1 ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.5.1.1 ขอบเขตด้านประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาข้อมูลเชิงปริมาณได้มาจากการเก็บข้อมูล คือ ครูผู้สอนอิสลามศึกษา ในโรงเรียนของรัฐที่ใช้หลักสูตรอิสลามศึกษา (แบบเข้ม) จังหวัดนราธิวาส ปีการศึกษา 2558 โดยแบ่งตามเขตพื้นที่การศึกษานราธิวาส เขต 1 เขต 2 และเขต 3 ทั้งหมด ครูผู้สอนอิสลามศึกษา จำนวน 507 คน จากสถานศึกษา 106 โรง และผู้บริหาร 9 คน

1.5.1.2 ขอบเขตด้านกลุ่มตัวอย่าง

ก. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการสอบถาม

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการสอบถาม คือ ประชากรครูผู้สอนอิสลามศึกษาทั้งหมดจำนวน 224 คน ผู้วิจัยเลือกกลุ่มตัวอย่างโดยกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ สูตรของทาโร ยามาเน่ (Yamane อ้างถึงใน ธานินทร์ ศิลป์จารุ, 2557:48) ดังนี้

1. ครูผู้สอนอิสลามศึกษา โรงเรียนของรัฐที่ใช้หลักสูตรอิสลามศึกษา (แบบเข้ม) จังหวัดนราธิวาส ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานราธิวาส เขต 1 เขต 2 และ เขต 3 รวมทั้งหมด 3 เขต จำนวนทั้งหมด จำนวน 224 คน

ข. กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการสัมภาษณ์

กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการสัมภาษณ์ คือประชากรผู้บริหาร จำนวนทั้งหมด 9 คน โดยการเลือกกลุ่มเป้าหมายในการวิจัยนี้ ได้มาโดยวิธีการเลือกแบบเจาะจง ประกอบด้วย

1. ศึกษานิเทศก์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา นราธิวาส ใช้เลือกแบบเจาะจงเขตพื้นที่ละ 1 คน จำนวน 3 คน

2. ผู้อำนวยการหรือผู้ที่รักษาการแทนในตำแหน่งผู้บริหารโรงเรียนของรัฐที่ใช้หลักสูตรอิสลามศึกษา(แบบเข้ม) จังหวัดนราธิวาส ใช้เลือกแบบเจาะจงเขตพื้นที่ละ 1 คน จำนวน 3 คน

3. หัวหน้าฝ่ายวิชาการอิสลามศึกษา โรงเรียนของรัฐที่ใช้หลักสูตรอิสลามศึกษา(แบบเข้ม)จังหวัดนราธิวาส ใช้เลือกแบบเจาะจงจำนวน เขตพื้นที่ละ 1 โรงเรียนจำนวน 3 ค

1.5.2 ขอบเขตด้านเนื้อหาการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “การจัดการเรียนการสอนอิสลามศึกษาในโรงเรียนของรัฐที่ใช้หลักสูตรอิสลามศึกษา (แบบเข้ม) จังหวัดนราธิวาส” เพื่อให้วิจัยครั้งนี้ บรรลุวัตถุประสงค์ผู้วิจัยได้กำหนดเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังต่อไปนี้

1. บริบทโรงเรียนของรัฐที่ใช้หลักสูตรอิสลามศึกษา (แบบเข้ม)

1.1 ความเป็นมาของโรงเรียนที่ใช้หลักสูตรอิสลามศึกษา (แบบเข้ม)

1.2 ความเป็นมาของการเรียนการสอนอิสลามศึกษาในโรงเรียนของรัฐ

2. ความสำคัญการจัดการเรียนการสอนอิสลามศึกษา (แบบเข้ม)

2.1 หลักสูตรอิสลามศึกษาตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษา ขั้นพื้นฐาน พ.ศ.

2551

2.2 การจัดการเรียนการสอนในด้านต่าง ๆ

2.2.1 ด้านการวางแผนการสอน

2.3.2 ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน

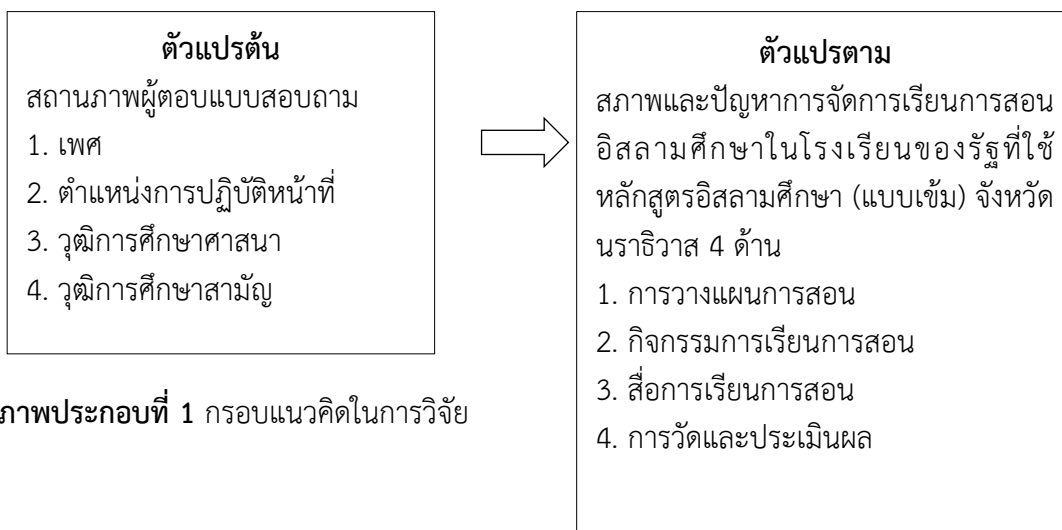
2.3.3 ด้านสื่อการเรียนการสอน

2.3.4 ด้านการวัดและประเมินผล

1.5.3 ขอบเขตด้านพื้นที่

ผู้วิจัยได้เลือกเขตพื้นที่ในโรงเรียนของรัฐที่ใช้หลักสูตรอิสลามศึกษา (แบบเข้ม) ในจังหวัดนราธิวาส ปีการศึกษา 2558 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานราธิวาส เขต1 เขต2 และเขต 3 รวมทั้งหมด 3 เขต

1.6 กรอบแนวคิดการวิจัย

ภาพประกอบที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

จากกรอบแนวคิดการวิจัยข้างต้นแสดงถึงผู้วิจัยต้องการศึกษา สภาพและปัญหา การจัดการเรียนการสอนอิสลามศึกษาโรงเรียนของรัฐที่ใช้หลักสูตรอิสลามศึกษา (แบบเข้ม) จังหวัด นราธิวาส โดยมีตัวแปรต้นเป็นผู้บริหาร จำแนกตาม เพศ วุฒิการศึกษา และประสบการณ์การทำงาน ครูสอนอิสลามศึกษา จำแนกตาม เพศ ตำแหน่งการปฏิบัติหน้าที่ วุฒิการศึกษาศาสนา วุฒิ การศึกษาสามัญ ส่วนตัวแปรตาม ได้แก่ การวางแผนการสอน ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน สื่อ การเรียนการสอน และการวัดและประเมินผล ซึ่งถือว่าเป็นองค์ประกอบที่เป็นตัวบ่งชี้ถึง ประสิทธิภาพการสอน ได้กล่าวถึงองค์ประกอบที่เป็นตัวบ่งชี้ถึงประสิทธิภาพการสอนว่ามี 4 องค์ประกอบด้วยกันคือ การเตรียมการสอน การดำเนินการสอน การใช้สื่อการเรียนการสอนและ การวัดและประเมินผล ดังที่สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2534 : 114)

1.7 ข้อตกลงเบื้องต้น

เพื่อให้เกิดความเข้าใจในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้กำหนดข้อตกลงเบื้องต้นไว้ ดังนี้

1.7.1 การอ้างอิงอัลกุรอาน ผู้วิจัยจะใช้การอ้างอิงโดยระบุชื่อสูเราะฮฺ. และลำดับ อายุฮฺเช่น (อัล-บากอเราะฮฺ: 25) หมายถึง สูเราะฮฺอัลบากอเราะฮฺ อายุฮฺที่ 25

1.7.2 การอ้างอิงอัลหะดีษผู้วิจัยระบุชื่อผู้บันทึกหะดีษ และหมายเลขหะดีษเช่น (หะดีษบันทึกโดย al- Tirmidhiy: 2647)

1.7.3 การแปลและการอธิบายความหมายอายุฮฺอัลกุรอานเป็นภาษาไทย ผู้วิจัย จะยึดคำกัร้อลกุรอานพร้อมความหมายของสมาคมนักเรียนเก่าอาหรับ ประเทศไทย ซึ่งจัดพิมพ์และ เผยแพร่โดยศูนย์กษัตริย์พะฮัด เพื่อการพิมพ์อัลกุรอานแห่งนครมะดีนะฮฺ อัลมูเนาะวะเราะฮฺ ฮ.ศ. 1419

1.7.6 การปริวรรตอักษรอาหรับ – ไทย และ อาหรับ – อังกฤษ ผู้วิจัยจะใช้อักษร ที่เทียบโดยวิทยาลัยอิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี และตาราง ปริวรรตอักษรของห้องสมุดรัฐสภาอเมริกา

1.7.7 การอ้างอิงผู้วิจัยจะใช้การอ้างอิงแบบนาม – ปี (Author – Date) โดยระบุชื่อผู้แต่ง ปีที่พิมพ์ และเลขหน้าที่ใช้อ้างอิงในวงเล็บ (.....)

1.7.8 รูปแบบการพิมพ์งานวิจัย ผู้วิจัยใช้คู่มือการเขียนและการพิมพ์วิทยานิพนธ์ของบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัย ปี 2545 และคู่มือการวิจัยเพื่ออิสลามศึกษาของบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัย ปี 2548

1.8 สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ใช้สัญลักษณ์ ดังต่อไปนี้

1.8.1 สัญลักษณ์ ﷻ อ่านว่า “ซุบฮานะฮฺวะตะอะลา” เป็นภาษาอาหรับมีความหมายว่า “พระองค์ทรงมหาบรียุทธิ์และสูงส่งยิ่ง” เป็นคำสุภาพที่มุสลิมใช้กล่าวยกย่องและสรรเสริญพระองค์อัลลอฮ์ หลังจากที่ได้อ่านนามพระองค์

1.8.2 สัญลักษณ์ ﷻ อ่านว่า “ค็อลลอลอฮฺ อะลัยฮิ วะสัลลัม” เป็นภาษาอาหรับซึ่งมีความหมายว่า “ขออัลลอฮฺทรงประทานความโปรดปรานและความสันติแก่ท่าน” เป็นคำสุภาพที่มุสลิมใช้กล่าวยกย่องท่านศาสดามุฮัมมัด หลังจากที่ได้อ่านนามของท่าน

1.8.3 สัญลักษณ์ ﷻ เป็นภาษาอาหรับที่มาจากคำว่า “อะลัยฮิสสะลาม” หมายถึง “ขออัลลอฮฺ ﷻ ทรงประทานความสันติแก่ท่าน” เป็นคำที่ใช้กล่าวยกย่องท่านนะบีต่างๆ หลังจากที่ได้อ่านนามของท่าน

1.8.4 สัญลักษณ์ ﷻ เป็นภาษาอาหรับที่มาจากคำว่า “เราะฎียัลลอฮฺอันฮฺ” หมายถึง “ขออัลลอฮฺ ﷻ ทรงโปรดปรานแก่เขา” เป็นคำที่ใช้กล่าวให้เกียรติแก่เศาะหาบะฮ์ หลังจากที่ได้อ่านนามของพวกเขา

1.8.5 สัญลักษณ์ ﷻ เป็นภาษาอาหรับที่มาจากคำว่า “เราะฎียัลลอฮฺอันฮุม” หมายถึง “ขออัลลอฮฺ ﷻ ทรงโปรดปรานแก่พวกเขา” เป็นคำที่ใช้กล่าวให้เกียรติแก่บรรดาเศาะหาบะฮ์ หลังจากที่ได้อ่านนามของพวกเขา

1.8.6 ﴿.....﴾ วงเล็บปีกกาใช้สำหรับอายะฮ์อัลกุรอาน

1.8.7 ((.....)) วงเล็บคู่ จะใช้สำหรับตัวบทหะดีษ

1.8.8 (.....) วงเล็บเดี่ยวจะใช้สำหรับการเขียนอ้างอิง และการอธิบายศัพท์ที่สำคัญ

1.8.9 “.....” อัญประกาศจะใช้สำหรับการแปลอัลกุรอาน อัลหะดีษ ชื่อหนังสือ และคำพูดของอุละมาฮ์

1.9 นิยามศัพท์เฉพาะ

เพื่อให้เกิดความเข้าใจความหมายของคำและข้อความเฉพาะที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยจึงให้คำนิยามของคำและข้อความ เพื่อให้สื่อความหมายตรงกันดังนี้

1.9.1 สภาพการจัดการเรียนการสอน หมายถึง สภาพทั่วไปหรือสิ่งที่ครูปฏิบัติอยู่ในปัจจุบันเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนอิสลามศึกษา ด้านการวางแผนการสอน ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน ด้านสื่อการเรียนการสอนและด้านการวัดและประเมินผล

1.9.2 ปัญหาการจัดการเรียนการสอน หมายถึง ปัญหาหรืออุปสรรคที่มาขัดขวางทางให้การจัดการเรียนการสอนไม่บรรลุตามจุดมุ่งหมายที่ได้กำหนดไว้ ใน 4 ด้าน คือ ศึกษาด้านการวางแผนการสอน ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน ด้านสื่อการเรียนการสอนและด้านการวัดและประเมินผล

1.9.3 โรงเรียนของรัฐ หมายถึง โรงเรียนประถมศึกษา เป็นโรงเรียนที่เปิดสอนตั้งแต่ระดับชั้น ป.1 จนถึง ป.6 หรือชั้น ม.3 ซึ่งโรงเรียนประเภทนี้จะเรียกว่า โรงเรียนขยายโอกาส

1.9.4 หลักสูตรอิสลามศึกษา(แบบเข้ม) หมายถึง หลักสูตรที่ประกาศใช้โดยสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานให้ใช้ในโรงเรียนที่เข้าร่วมโครงการ การจัดการเรียนการสอนอิสลามศึกษาในโรงเรียนของรัฐ ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 โรงเรียนของรัฐ จังหวัดนราธิวาส

1.9.5 ผู้บริหาร หมายถึง ผู้ที่ดำรงตำแหน่ง ซึ่งได้แก่ ศึกษานิเทศก์ ผู้อำนวยการ หรือผู้ที่รักษาการแทน และหัวหน้าฝ่ายวิชาการอิสลามศึกษาในตำแหน่งผู้บริหารโรงเรียนของรัฐที่ใช้หลักสูตรอิสลามศึกษา (แบบเข้ม) จังหวัดนราธิวาส

1.9.6 ครูผู้สอนอิสลามศึกษา หมายถึง พนักงานราชการ ลูกจ้างรายเดือน ลูกจ้างชั่วคราว ได้รับความสรรหาจากโรงเรียนในโครงการจัดการเรียนการสอนอิสลามศึกษาในโรงเรียนของรัฐ ให้ทำหน้าที่สอนอิสลามศึกษา

1.9.7 การวางแผนการสอน หมายถึง ผู้สอนจะต้องคิดพิจารณาเพื่อเป็นกรอบในการวางแผนการสอน ไม่ว่าจะเป็นการวางแผนในระดับวิชาบทหรือหัวข้อ เนื้อหาวิชาการ ผู้สอน ซึ่งปัจจัยต่างๆ มีความสำคัญต่อการวางแผนการสอน ให้มีกระบวนการเรียนรู้การสอนให้ประสบความสำเร็จตามที่วัตถุประสงค์ได้กำหนดไว้

1.9.8 กิจกรรมการเรียนการสอน หมายถึง วิธีการสอน การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนสภาพการณ์ของการจัดประสบการณ์ เพื่อให้สอดคล้องกับหลักสูตรและจุดประสงค์ที่ได้กำหนดไว้

1.9.9 สื่อการเรียนการสอน หมายถึง สื่อหรือวัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ในการจัดการเรียนการสอนอิสลามศึกษาโรงเรียนของรัฐ ที่ใช้หลักสูตรอิสลามศึกษา (แบบเข้ม) จังหวัดนราธิวาส ที่มีความเหมาะสมกับเนื้อหาและหลักสูตร ซึ่งช่วยส่งเสริมให้การเรียนการสอนเป็นไปอย่างมีคุณค่า น่าสนใจ

1.9.10 การวัดและประเมินผล หมายถึง การทดสอบความสามารถของผู้เรียนและพัฒนาการของผู้เรียน เพื่อหาคำตอบว่าผู้เรียนมีความก้าวหน้าทั้งด้านความรู้ ทักษะกระบวนการ คุณธรรมจริยธรรมจากการสอนเพียงใด และมีการบันทึกผลการประเมิน ตลอดจนมีการปรับปรุงพัฒนาเครื่องมือที่ใช้การวัดและประเมินผลอย่างต่อเนื่องให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

Prince of Songkla University
Pattani Campus